บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ฉบับนี้ เบิกโรงด้วยบทความ 2 บทที่เกี่ยวกับข้อมูลความเคลื่อนไหวขององค์ความรู้ บทหนึ่งเป็นพัฒนาการของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และอีกบทหนึ่งเป็นเรื่องของคติชนวิทยา ทั้งสองบทความนำเสนอโดยนักวิชาการรุ่นใหม่ได้อย่างน่าสนใจ และคงจะมีส่วนช่วยสะกิดให้แวดวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ของไทยรู้สึกตื่นเต้นขึ้นได้บ้างว่า องค์ความรู้ด้านที่มุ่งศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ทั้งหลายก็มีความเปลี่ยนแปลงให้คอยติดตามความเจริญก้าวหน้าได้เสมอ ดุจเดียวกับวงวิชาการด้านเทคโนโลยีที่มักจะเสนอความเคลื่อนไหวอย่างน่าตกใจให้เห็นอยู่เป็นนิจ นักมนุษยศาสตร์ที่ซ่ำซองอยู่กับ "ตำราคลาสสิก" อายุครึ่งหรือค่อนศตวรรษและนึกหน่ายอยู่ว่าทำไมตำรานั้นยังคงเป็นที่เชื่อถือกันอยู่ได้โดยไม่มีอะไรมาแทนที่ จึงอาจจะหาความรื่นรมย์ได้บ้างหากลองหันไปสำรวจสิ่งที่อุบัติขึ้นใหม่ ๆ ในวงการของตนและนำมาแสดงทัศนะเล่าสู่กันฟัง เพราะเป็นที่น่าสนใจว่าในเมื่อวัตถุธรรมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมหาศาลดังที่ประจักษ์กันอยู่เช่นนี้แล้ว มนุษยธรรมฤๅจักมั่นคงไม่คลอนแคลนอยู่ได้ คงจะมีประเด็นโกลาหลให้พินิจพิจารณ์สนุกนึกได้ไม่น้อยเช่นกัน

บทความ 3 บทถัดมา เป็นบทความของนักวิชาการต่างวัย 3 รุ่น ที่ต่างก็รู้ตระหนักดีอยู่ว่าบทกวีไทยซึ่งชาวไทยปัจจุบันใส่ใจกันน้อยนั้น มิได้มีคุณค่าแต่เพียงด้านสื่อสารอารมณ์มนุษย์ที่ "รำพันความรู้สึก รำพึงความนึกคิด" เท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือที่ใช้บอกเหตุการณ์ความเป็นไปของสังคมหรือใช้ทำความเข้าใจเลศนัยทางวัฒนธรรมได้ด้วย เมื่ออ่านบทความทั้งสามที่เขียนวิเคราะห์ไว้อย่างน่าชมแล้ว จึงอาจชวนให้นึกกังขาขึ้นได้ว่า สำหรับสังคมที่มีวัฒนธรรมอ้อมค้อมแบบสังคมไทย การพิจารณาจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่พยายามเขียนแบบไม่ใส่อารมณ์กับการพินิจวรรณสารของบทกวีที่เต็มไปด้วยอารมณ์ วิธีใดจะช่วยให้เข้าใกล้ความเป็นจริงแบบไทย ๆ ได้มากกว่ากัน

บทความต่อมาเป็นบทความวิจัยซึ่งศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานประพันธ์ของท่านปยุตฺโต ภิกขุ ปราชญ์ใหญ่ผู้ทรงคุณวิเศษของสยามประเทศ ผู้วิจัยใช้กรอบความคิดทางวิชาจริยศาสตร์เข้าจับและประมวลแนวคิดทั้งหลายไว้อย่างเป็นระบบ อำนวยความสะดวกเชิงวิชาการ ช่วยให้มีทิศทางในการติดตามผลงานประพันธ์จำนวนมหึมาของท่านซึ่งแพร่หลายอย่างกว้างขวางอยู่ในสังคมไทยได้ดียิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็คงช่วยปลอบนำกำลังใจให้แก่ผู้ที่รู้สึกวังเวงอยู่กับการกล่าวอ้างพุทธธรรมอย่างไม่อิงวิชาการของชาวพุทธซึ่งก็แพร่หลายอย่างกว้างขวางอยู่ในสังคมไทยเช่นกัน จะได้รู้สึกอบอุ่นขึ้นได้บ้าง

ยังมีบทความอีกบทความที่อาจจะสร้างความสนเท่ห์ให้ผู้อ่านได้ว่า นักปรัชญาอย่างไลบ์นิทซ์ กับนักวิทยาศาสตร์อย่างนิวตัน มาเกี่ยวข้องกันด้วยประเด็นปัญหาที่ควรอยู่ในวงการคณิตศาสตร์ได้อย่างไร มิหนำซ้ำผู้ที่นำความมาสาธยายบอกเล่ากลับเป็นนักประวัติศาสตร์อันเป็นอีกวงการต่างหาก ดูจะเป็นการยากเกินไปหรือไม่ที่ผู้ถูกบ่มเพาะมาให้คิดวิเคราะห์และมองสรรพศาสตร์แบบแยกส่วนอย่างเรา ๆ จะหันไปทักทายเอาใจใส่กับพื้นภูมิความรู้ที่ต่างจากตัวตนของตน ฤๅการนำเอาสายวิชาต่าง ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์มาอยู่รวมกันในคณะการศึกษาเดียวกัน จะหวังผลเพียงแง่การบริหารจัดองค์กรเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องใส่ใจในเชิงวิทยาการของกันและกันเลย ความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติควรจะวัดจากการแยกวิชาแบ่งบานออกไปให้เด็ดขาดจากกัน หรือดูจากการรวมวิชาประมวลเข้ามาให้เห็นสัมพันธภาพต่อกัน ปัญหาข้อฉงนที่ผุดขึ้นเลยเถิดเตลิดห่างจากเนื้อความไปได้ถึงเพียงนี้ อาจจะเป็นตัวอย่างชวนให้นักมนุษยศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ถูกจริตกับคำว่า "แคลคูลัส" หันไปสังสรรค์กับบทความนี้บ้าง แม้นไม่คุ้นเคย ก็คงเป็นเครื่องประเทืองปัญญาได้ไม่น้อยอยู่

บทความวิจัยอีกบทหนึ่งที่ศึกษาทัศนะและพฤติกรรมของวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศ น่าจะช่วยให้ผู้ใหญ่ซึ่งยังคงจำเป็นต้องสัมพันธ์กับเยาวชนอยู่เสมอ เกิดความเข้าใจมากขึ้นว่า เรื่องเพศอันเป็นเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของวัยรุ่นสมัยใหม่ มีความละเอียดซับซ้อนเกินกว่าจะมองเห็นให้ถ่องแท้ได้ด้วยตาเปล่า ลำพังการตัดสินโดยความรู้สึกสามัญสำนึกส่วนตัวหรือโดยกรอบจริยธรรมที่ตนคุ้นเคย คงไม่อาจช่วยให้วินิจฉัยหรือคลี่คลายปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เยาว์ได้อย่างแม่นยำเสมออีกต่อไป ข้อมูลความรู้ที่ได้จากการวิจัยอย่างมีหลักวิชาการจึงเป็นสิ่งอันควรสดับอย่างยิ่ง

บทความสุดท้ายของฉบับเป็นบทความที่เกิดจากการสังเกตสอดส่องพลวัตการใช้ภาษาไทย อันที่จริง การสำรวจ ประมวลและจัดเก็บข้อมูลภาษาซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาเยี่ยงนี้ ควรถือเป็นภารกิจอย่างหนึ่งของขบวนการอนุรักษ์มรดกภาษาไทยที่สำคัญไม่น้อยกว่าการสาธยายคุณลักษณ์หรือการจับผิดคุณสมบัติ และย่อมมีคุณูปการยิ่งขึ้นหากกิจกรรมทำนองนี้เป็นผลงานของผู้ทรงความรู้ที่เข้าใจอำนาจของการใช้ภาษาและเข้าใจวิธีนำเสนอที่ชวนให้เห็นประโยชน์และคุณค่าได้อย่างน่าสนใจดังบทความนี้ ควรช่วยกันหวังว่า การติดตามความเคลื่อนไหวของภาษาไทยเช่นนี้จะกลายเป็นกิจที่กวดขันให้เกิดขึ้นในทุกวงการทุกแง่ทุกมุมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญที่อาจจะส่งผลให้ผู้ใช้ภาษาเห็นอกเห็นใจชะตาชีวิตของภาษามากขึ้นได้

วารสารศิลปศาสตร์ฉบับนี้ยังคงมีบทวิจารณ์หนังสืออยู่แม้จะเป็นการกล่าวถึงหนังสือแต่เพียงเล่มเดียว ยุคสมัยที่มนุษย์มีอายุขัยเฉลี่ยของชีวิตมากขึ้นในขณะที่มีเวลาในการดำเนินชีวิตน้อยลงดังเช่นปัจจุบันนี้ การได้อ่านบทแนะนำหนังสือที่ผ่านวิจารณญาณของผู้รู้ในทำนองนี้ ย่อมช่วยทุ่นเวลาของการแสวงหาความรู้ได้อย่างวิเศษสำหรับวารสารวิชาการที่มีระยะห่างของการผลิตนานถึงครึ่งปีเช่นนี้ การแนะนำหนังสือครั้งละเล่มจึงดูไม่สอดคล้องกับปริมาณที่ควรมี แม้เราจะกล่าวเล่นให้เห็นสนุกอยู่เสมอว่าคนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ยปีละแค่ 8 บรรทัดก็ตาม จึงได้แต่หวังว่า ในฉบับต่อ ๆ ไป จะมีนักวิชาการที่มีน้ำใจส่งบทวิจารณ์หนังสือมาลงมากขึ้นโดยไม่เห็นว่าการเขียนบทวิจารณ์หนังสือมีคุณค่าน้อยกว่าหรือไปบั่นทอนเวลาการทำงานเผยแพร่วิชาการรูปแบบอื่น ๆ

ปกรณ์ ลิมปนุสรณ์